

Motion till riksdagen

1989/90:Kr7

av Elver Jonsson m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:70 om
våldsskildringar i rörliga bilder

Det finns en betydande enighet bland lagstiftare och allmänheten att våldsskildringar i film och videogram som kan medföra skador framför allt hos barn och ungdom bör begränsas eller förhindras. I regeringens proposition föreslås skärpningar i påföljden vid lagbrott samt utbyggnad av resurserna för tillsynen.

Uppslutningen kring malet är betydande, men om vägen dit är meningarna delade. Allt för länge har producentintressena tillgodosetts på konsumentsidans bekostnad. Det explosionsartade utbudet av videofilmer under 80-talet har medfört att barn ser mycket mer på TV och video. Det sker i hög utsträckning utan att vuxna deltar i vare sig tittandet eller förklarande resonemang i efterhand. Detta har lett till att många barn sover daligt och känner sig otrygga. Deras syn på rätt och orätt förvrangs och det raaste valdet i samhället anses av många ha samband med tittande på våldsvideofilmer. Från inte minst sociala myndigheter, Hem och Skola-föreningar och polisens sida har man kunnat iakttä en klar försämring av barnens känsla för att värna om varandra. Undersökningar från flera kommuner i landet visar att en ökad labilitet och oro kan spåras som en direkt följd av vissa videoutbud. Många unga människor får en felaktig verklighetssyn som leder till oanade och tragiska konsekvenser. Det må vara knytnävsslag eller sparkar som i filmen inte ger effekter, men som får fruktansvärda konsekvenser i en praktisk tillämpning. För många som inte kan halla isär dessa skilda situationer har konsekvenserna blivit förödande med misshandel och till och med dödsfall som resultat.

Det finns ingen enkel lösning att komma till rätta med ett negativt videoutbud. En förhandsgranskning skulle dock vara ett gott komplement. Man skulle dels komma ifrån motsättningen mellan förhandsgranskning av film som visas offentligt och efterhandsgranskning av film för eget bruk. Efterhandsgranskningen riskerar att bli både ineffektiv och dyrbar. Därtill uppnår man inte heller det krav som grundlagen ställer på klarhet, konsekvens och enhetlighet i lagstiftningen.

Invändningen mot att förhandsgranskning skulle bli kostsam och svarhanterlig är inte relevant då 70 å 80 % av de nytillkomna videotitlarna redan förhandsgranskas som biografilm. Biografbyran har alltså redan klassificerat de flesta videofilmer och försett dem med kontrollmarke som innebär att man inte vidare behöver kontrollera. Resurser behövs således bara för

förhandsgranskning av en mindre del av videoutbudet, vilket innebar att den oseriösa marknaden skulle kunna angripas mer effektivt. Det skulle också innebära en enhetlighet i bedömningen till skillnad från de nu ofta motstridiga domsluten vid skiftande rättegångar. Samtidigt skulle man komma ifrån en betydande svaghet i lagstiftningen. Detaljhandlarna skulle komma ifrån den principiellt tveklaktiga plikten att bedöma om framställningen i de många videofilmerna innehåller otillåten skildring av våld eller hot om våld. Både ungdomar och deras föräldrar kan direkt avläsa på kassetts kontrollmärke för vilken åldersgrupp framställningen är godkänd. Och pornografiska filmer kan barnförbjudas som psykiskt skadliga för barn.

Den förstärkta lagstiftning som vi förordar kan synas strida mot våra grundläggande synpunkter på tryckfriheten. Men då måste man inse den oerhörda skillnad som ligger mellan det tryckta ordet och suggererande valdsfilmer. Sociala hänsyn får ofta ta över då det är uppenbart i avsikt att skydda svagare part. Så är det t.ex. på en rad områden alltifrån agaförbud, stränga trafikregler till påbudande krav om jämställdhet och god yttre miljö. Situationen beträffande videovåld är densamma. Att inte ha en bred arsenal för att fullfölja de mål som i allt väsentligt finns bred uppslutning kring, vore att undandra sig sitt sociala ansvar.

Den mycket långtgående jämställdhetslagen till skydd för t.ex. kvinnor i arbetslivet och förbud mot diskriminering borde också kunna vara tillämplig på detta område med tanke på den förnedrande kvinnosyn som så ofta kommer till uttryck i det förråande videoutbudet. I riksdagen har flera gånger framställts krav om hårdare tag mot sexuella trakasserier. Dessa avarter är ju små i förhållande till den förnedrande och perversa kvinnosyn som möter tittaren av många videogram.

Det är angeläget att komma bort ifrån ett utbud av pornografiska scener eller sadistiska aktiviteter som uppenbart psykiskt skadar eller skapar stor ångest hos barn, som både psykiskt och fysiskt lever ganska oskyddade och ofta i socialt utsatta miljöer. Den nyligen antagna FN-konventionen om barns rättigheter förpliktar också Sverige att skydda barn mot "information och material som är till skada för barnets välfärd". En sådan programförklaring förpliktar också våra lagstiftare att inte sörja enbart för materiell välfärd. Den psykiska hälsan kräver också sina skyddsnet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att regeringens förslag till ny lag om valds-
skildringar i rörliga bilder m.m. kompletteras med rätten att för-
handsgranska videogram och filmer i avsikt att stoppa ett oseriöst ut-
bud och begränsa det förråande och ångestskapande videoutbudet.

Stockholm den 7 mars 1990

Elver Jonsson (fp)

Barbro Westerholm (fp)

Isa Halvarsson (fp)